שבועת העדות פרק רביעי שבועות לב.

עד שישמעו מפי התובע רי"ן אחריהן איצטריכא ליה סלקא דעתך אמינא כיון דרי"ן אחריהן כמאן דאמר להו דמי קמ"ל והא נמי תנינא שבועת העדות כיצד אמר לעדים בואו והעידוני שבועה כו' אמר אין לא אמר לא אמר לאו דוקא דאי לא תימא הכי גבי פקדון דקתני [6]שבועת הפקדון כיצד אמר לו תן לי פקדון שיש לי בידך ה"נ אמר אין לא אמר לא הא [1]וכחש בעמיתו כל דהו אלא אמר לאו דוקא הכא נמי לאו דוקא האי מאי אי אמרת בשלמא אמר דהכא דוקא תנא התם אטו הכא אלא אי אמרת לא אמר דהתם דוקא ולא אמר דהכא דוקא אמר אמר למה לי למיתנייה דלמא אורחא דמילתא קא משמע לן תניא כוותיה דשמואל ראוהו שבא אחריהן אמרו לו מה אתה בא אחרינו שבועה שאין אנו יודעין לך עדות פטורין [2]ואם בפקדון חייבים: השביע עליהן חמשה פעמים כו': מנלן דאכפירה בב"ד הוא דמחייבי אחוץ לב"ד לא מחייבי אמר אביי אמר קרא [3]אם לא יגיד ונשא עונו לא אמרתי לך אלא במקום שאילו מגיד זה מתחייב זה ממון א"ל רב פפא לאביי אי הכי אימא שבועה גופא בב"ד אין ושלא בבית דין לא לא ס"ד דתניא [4]לאחת לחייב על כל אחת ואחת ואי ס"ד בב"ד מי מחייב על כל אחת ואחת [5]והתנן השביע עליהן חמשה פעמים בפני ב"ד וכפרו אין חייבין אלא אחת אמר ר' שמעון מה טעם הואיל ואינם יכולין לחזור ולהודות אלא לאו שמע מינה שבועה חוץ לב"ד כפירה בב"ד: כפרו שניהן כאחת חייבין: הא אי אפשר לצמצם אמר רב חסדא הא מני [7]ר' יוסי הגלילי היא דאמר אפשר לצמצם רבי יוחנן אמר אפילו תימא רבנן [8]כגון שכפרו שניהן בתוך כדי דיבור [9]ותוך כדי דיבור כדיבור דמי [10]א"ל רב אחא מדיפתי לרבינא מכדי תוך כדי דיבור במה הוי [11]כדי שאילת תלמיד לרב [12](איכא דאמרי כדי שאילת הרב לתלמיד) עד דאמרי שבועה שאין אנו יודעין לך עדות טובא הוי א"ל [13]כל אחד ואחד תוך דיבורו של חבירו: בזה אחר זה הראשון חייב והשני פטור: מתני' דלא כי האי תנא [14]דתניא [15]משביע עד אחד פטור ורבי אלעזר ברבי שמעון מחייב לימא בהא קמיפלגי דמר סבר עד אחד כי אתא לשבועה הוא דקא אתא ומר סבר עד אחד כי אתא לממונא קא אתא ותיסברא האמר אביי הכל מודים בעד סוטה והכל מודים בעדי סוטה ומחלוקת בעדי סוטה הכל מודים בעד אחד והכל מודים בעד שכנגדו חשוד על השבועה אלא [16]דכ"ע עד אחד כי אתי לשבועה קא אתי והכא בהא קמיפלגי [17]מר סבר דבר הגורם לממון כממון דמי ומ"ם [18]לאו כממון דמי גופא אמר אביי הכל מודים בעד סוטה והכל מודים בעדי סוטה ומחלוקת בעדי סוטה הכל מודים בעד אחד והכל מודים בעד שכנגדו חשוד על השבועה [19]הכל מודים בעד סוטה שחייב בעד טומאה דרחמנא הימניה דכתיב [1]ועד אין בה כל שיש בה [2]והכל מודים בעדי סוטה שפטור בעדי קינוי דהוה גורם דגורם ומחלוקת

ואי ס"ד בב"ד מי מחייב. תימה דלמא קרא כי אתא לשבועה שאין אנו יודעין לך עדות שיש לך ביד פלוני היעין ושעורין וכוסמין דתנא לקמן (דף לג.) דמייתין על כל אחת ואחת: **שבועה** שאין אנו יודעין לך עדות טובא הוי. דס"ד דלריך שתהא כפירה שייה תוך כדי דיבור של כפירה לשבועה ואם תאמר לימא כגון שהתחילו וסיימו בכת אחת אלא שאחד מיהר מעט יותר מחבירו וסיימו שייהם תוך כדי דיבור ויש לומר שאין רגילות כלל להעיד ב' עדים כאחת דתרי קלי לא משתמעי[6] אי נמי הוה מלי לשנויי הכי אלא שמתרץ האמת:

בתוך כדי דיבור של חבירו. פירוש רק שיתחילו תוך כדי דיבור של חבירו אע"פ שלא יהיו הכפירות תוך כדי דיבור ואם תאמר אמאי שני מייב לימא אי לא עשיתי כלום שכפר הראשון כבר ואילו היה מחזר בו תוך כדי דיבורו גם אני הייתי מחזר בי תוך כדי דיבורי ואומר ר"י דכיון שהעיד זה תוך כדי דיבור של ראשון משיב כאילו שייהם העידו בכת אחת בגמטום ויכול גם הראשון לחזור ולהודות תכ"ד של עדות שני כמו השני ואין לשני יותר שהות לחזור מלראשון אלא לשייהם שיין ולכך אין השני יכול לתלות כלום בחזרת הראשון:

הכל מודים בעד טומאה. ואין העד יכול לומר אלא עדותי ע"י עדי קינוי וקמילה תעמה ותמות ויפטר בעלה מן הכתובה הרכה פעמים זכות תולה ונפסלת ע"י העד יותר ממה שנפסלת ע"י עדי קמילה משום דאיכא למימר שמא זכות יתלה לה ולא תשיבי אלא גורמים: הוה

עד שישמעו מפי התובע. כגון והעידוני. ולקמן (לה.) יליף לה מקראי: **אמר לאו דוקא.** אלא אורחא דמילתא נקט ואי לא שמואל לא שמעינן לה ממתניתין: **הכא נמי.** הוה אמינא לאו דוקא אי לא דלא שמעינן שמואל: **אלא הכא.** כפקדון אמר אמר לאו דמייה הכא: **פטורין.** דיליף לה לקמן (דף לה.) מאם לא יגיד[1] שכתוב אלא למדרש אם לו לא יגיד ונשא עונו שמשמע שהוא תובעה: **לא אמרתי כו'.** דכיון דאהגדה קפיד קרא על כרחך במקום הראוי להגדה קאי: **והא אי אפשר לצמצם.** וקס"ד דכאחת דקתני מתניתין מצומצמין אמר: **רבי יוסי הגלילי.** במסכת בכורות (דף ח.) דאמר שלא ביכרה וילדה שני זכרים רבי יוסי הגלילי אומר שייהן לכהן דאפשר לצמצם שיוציאו שייהם כיחד דאם וחכ"א אי אפשר שלא יצא ראשו של אחד מהם תחלה והאחר אינו בכור ושייהם כפק וירעו עד שיתאחו והאחד לו והאחר לכהן: **אלא אי אמרת דהכא דוקא.** שלוס עליך רבי: **רב לחמיד לרב.** שלוס עליך: **עובא הוי.** אין שייהם יכולין לומר שם מיכות הללו בשיעור זה: **כל אחד בפוך כדי דיבור של חבירו.** כשגמר זה כפירתו התמיד זה לדבר בתוך כדי שאילת שלוס: **דלא כי האי תנא.** דלא כר' אלעזר ברבי שמעון: **המשביע עד אחד.** וכפר פטור העד מקרבן שבועת העדות: **מר סבר.** תנא קמא: **עד אחד כי אתי לשבועה אתי.** אם מעיד עליו שהוא חייב מנה אינו מחייבו ממון אלא שבועה לפיכך אין הגדתו תשובה: **ומ"ם לממונא אתא.** ולריך קרא הכי לכל עון ולכל חטאת[2] דהייבו למכות ועונשין הוא דאיבו קס אבל קס הוא לממון: **ופיסברא.** דמחייב ר' אלעזר בר' שמעון ממון על פי עד אחד וטעמא משום הכי הוא: **והאמר מודים בעדי סוטה כו'.** ומפרש לה לקמן הכי יש עדות בסוטה שהכל מודים בה שהמשביע עד אחד חייב ויש עדות בסוטה שאף אם השביע שייהן וכפרו פטורין ומחלוקת בעדי סוטה יש עדות בסוטה שנחלקו בה חכמים ורבי אלעזר ברבי שמעון במשביע את שייהן וכפרו במחלוקתן שנחלקו במשביע עד אחד דממון. ומפירושא דמילתא דאביי לקמן שמעינן דטעמא דרבי אלעזר משום דקסבר דבר הגורם לממון כממון דמי ועד אחד גורם לממון הוא שאילו הוא העיד היה מחייבו שבועה ורוב בני אדם אין נשבעין לשקר והיה משלם: **בעד עומאה.** אם הביא שני עדי קינוי שהתרה בה אל תסתרי עם פלוני ושני עדי קמילה שנסתרה עמו אחרי כן ויש עד אחד שנטמאת בסתירה זו והשביע הבעל את העד להעיד ויפטר מכתובתה וכפר עדותו חייב להא מפסידו ממון ממש: **דרחמנא הימניה.** כדאמר במסכת סוטה (דף לא.) ואם העיד היה פוטרו מכתובתה והואיל וכפר עדותו חייב: **ועד אין בה.** ודרשינן במסכת סוטה (שם:) כל מקום שנאמר עד שיש קאמר עד שיפרוט לך הכתוב אחד וקאמר רחמנא ועד אין בה [במדבר ה] מרי אלא חד והיא לא נתפשה אסורה דעל כרחך היא לא נתפשה להתיר עליה בא ולאוסרה: **והכל מודים בעדי סוטה.** שאילו השביע שייהם וכפרו פטורין: **בעדי קינוי דגורם דגורם הוא.** אף אם העדות עדיין אתה צריך לעדי קמילה וכשיבואו עדי קמילה אף הם אין מחייבין אותה להפסידה אלא גורמים הם שמביאין אותה לידי שתיית מיס המאררים ושמא מירלאת המים תוהה שנטמאת ומחלוקת בר' שמעון סבר עד אחד לממון הוא דאתא: איני והאמר אביי הכל מודים בעד סוטה שחייב. בעד טומאה דכתיב ועד אין בה כו'. ואמרינן אלא כולי עלמא עד אחד לשבועה הוא דאתא ובהא פליגי. תנא קמא סבר דבר הגורם לממון לאו כממון דמי ור' אלעזר בר' שמעון סבר כממון דמי: גופא אמר אביי הכל מודים במשביע עד סוטה וכפר בו שחייב בעד טומאה דרחמנא אמר ועד אין בה כל שיש בה. והכל מודים במשביע עדי סוטה וכפרו שפטורין בעדי קינוי דהא גורם דגורם עדי קינוי גורמין לעדי סתירה ועדי סתירה גורמין לממון:

מסורת הש"ס

[1] [לקמן לו:], [2] [לעיל דף לא.], [3] [ויקרא ה:], [4] [מכות ו. ע"ש], [5] [שם מיר כ: כא. כ"ק עג:], [6] [מכות ו. ליתא לכל זה וכן משמע בתוס' כ"ק עג: ד"ה כי ע"ש], [7] [כ"ק דף קה:], [8] [בכורות לה. כ"ק עא: לח: קה: ספרים ה: כט: לקמן לג.], [9] [דיבור זה שייך לעיל לא: אחר דיבור שלא כיד עכדו כו' לגמל דיבו], [10] [ויקרא ה:], [11] [בכורים יט:], [12] [נ"ש מ:].

תורה אור השלם

1. נֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא וּמָעֲלָה מָעַל בַּיי וְכִחֵשׁ בַּעֲמִיתוֹ בִּפְקֻדָּן אוֹ בִתְשׂוּמֶת יָד אוֹ בְגָזֵל אוֹ עָשַׁק אֶת עֲמִיתוֹ: ויקרא ה כא
2. וְנֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא וְשָׁמְעָה קוֹל אָלָה וְהוּא עֵד אוֹ רָאָה אוֹ יָדָע אִם לוֹא יַגִּיד וְנָשָׂא עֲוֹנוֹ: ויקרא ה א
3. אוֹ נֶפֶשׁ כִּי תִשָּׁבַע לְבַטֵּא בִשְׂפָתַיִם לְהָרַע אוֹ לְהֵיטִיב לְכֹל אֲשֶׁר יְבַטֵּא הָאָדָם בִּשְׁבֻעָה וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ וְהוּא יָדַע וְאָשַׁם לְאַחַת מֵאֵלֶּה: ויקרא ה ד
4. וְשָׁכַב אִישׁ אֹתָהּ שִׁכְבַת זֶרַע וְנֶעְלַם מֵעֵינֵי אִישָׁהּ וְנִסְתְּרָה וְהִיא נִטְמְאָה וְעֵד אֵין בָּהּ וְהִוא לֹא נִתְפָּשָׂה: במדבר ה יג

מוסף רש"י

כדי שאילת תלמיד לרב. שלוס עליך רבי. כדלמרינן בפרק מרובה (עג:) כי לית ליה לר' יוסי כדי שאילת תלמיד לרב כו' (רשב"ם ב"ב קכט:). משביע עד אחד. וכפר ואמר שבועה שאני יודע לך עדות, פטור. הבל מקרבן שבועת העדות, דהא לא הוה מקביל ליה לא הוה מחייב לשתף אלא שבועה, ומש"נ לחיבא למימר דלמא לא משתבע, גורם לממון פטור (ב"ק קה:).

עין משפט נר מצוה

מ א מיי' פ"ז מהל' שבועות הל' ה סמג לאוין רמח:
מא ב מיי' פ"ו מהל' שבועות הל' יג:
מב ג מיי' פ"ט מהל' עדות הי' יפ"ב מהל' אבל הל' ג ופ"ח מהל' נחלות הלכה ח ופ"ו מהל' נחלות הלכה ו ופ"ב מהלכות תמורה הלכה ד סמג עשין מז קז טוש"ע יו"ד סי' רלד סעיף לא לב לג וסי' שמ סעיף כד כה וטוש"ע ח"מ סי' פ סעיף ג נתבע וסי' רפא סעיף ז:
מג ד מיי' פ"ב מהל' שבועות הל' יח סמג לאוין רמח:
מד ה מיי' שם פ"י הלכה יג:
מה ו מיי' שם הלכה ה:
מו ז מיי' פ"ח מהל' טוען הל' ג סמג עשין פה טוש"ע ח"מ סי' פו סעיף ל:
מז ח מיי' פ"י מהל' שבועות הלכה ז:
מח ט מיי' שם הל' ח:
מט י מיי' שם הלכה ז:

רבינו חננאל

תניא כוותיה דשמואל וכן הלכתא אבל בפקדון איצ"ל דלא שמע מפי התובע אלא הוא נשבע מעצמו חייב שנאמר וכחש בעמיתו כל דהו: השביע עליהן ה' פעמים חוץ לב"ד וכאו לב"ד והודו פטורין. מנא לן ואמר אביי (שאם) [שנאמר אם] לא יגיד ונשא עונו. אימתי נושא עון בזמן מגיד [6] במקום שמתחייב הנתבע ממון ומקשי רב פפא אימא גם השבועה עצמה אם לא תהא כב"ד לא יהו חייבין. ודחי' לא מצית למימר הכי דתניא לאחת לחייבו על כל אחת ואחת והתנן השביע עליהן ה' פעמים בב"ד וכפרו אין חייבין אלא אחת כו' אלא לאו ש"מ שבועה חוץ לב"ד כפירה בב"ד ש"מ: **מתני'** כפרו שניהן כאחד חייבין. פירוש אין חייבין שניהם אלא עד שיכפרו שניהם בכת אחת: והא אי אפשר לצמצם. אמר רב חסדא הא מני ר' יוסי הגלילי דאמר אפשר לצמצם. דתנן בבכורות פרק ב' רחל שלא ביכרה וילדה שני זכרים ויצאו שני ראשים כאחת. ר' יוסי הגלילי אומר שניהן לכהן שנאמר הזכרים לה': וחכ"א אי אפשר לצמצם אלא אחד לו ואחד לכהן. ר' יוחנן אמר אפילו תימא רבנן הכא במאי עסקינן כגון שכפרו בתוך כדי דבור כדי שאילת שלום תלמיד לרב כל אחד ואחד בתוך כדי דבור של חבירו: **פיסקא** כפרו זה אחר זה הראשון חייב והשני פטור. מתני' דלא כר' אלעזר בר' שמעון דתניא המשביע עד אחד פטור ור' אלעזר בר' שמעון מחייב נימא בהא פליגי הגא קמא סבר עד אחד לשבועה הוא דאתא הלכך פטור. דהא ליתא תבינת ממון. ור' אלעזר

---

[6] נ"ל טעמא שון מתן שאילו מגיד במקום שאילו מגיד המחייב המתבע ממון.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com